

บทที่ 3

การใช้ภาพพจน์

3. การใช้ภาพพจน์ (Figures of Speech)

ภาพพจน์ คือคำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งในใจของผู้อ่านและผู้ฟัง¹ การใช้ภาพพจน์ช่วยให้ข้อความมีความหมายกว้างขึ้น โดยไม่ต้องอธิบายให้ยืดเยื้อ โดยเฉพาะการแต่งวรรณกรรม ซึ่งถือว่าเป็นศิลปะประเภทหนึ่ง จะต้องคำนึงถึงความงามของภาษา ภาพพจน์จึงเป็นองค์การส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลงานวรรณกรรมแต่ละชิ้นมีคุณค่าแตกต่างไปจากงานเขียนทั่ว ๆ ไป ภาพพจน์มีทั้งหมด 9 ประเภท คือ อุปมา อุปสัจฉน์ อนุนามนัย อธินามนัย บุคลาธิษฐาน สัทพจน์ วิภาษ อติพจน์ อรรถวิภาษ² ซึ่งนักเขียนหรือกวีแต่ละคนอาจเลือกใช้ภาพพจน์ต่าง ๆ กัน บางคนอาจเลือกใช้บางประเภท บางคนอาจเลือกใช้ทุกประเภท บางคนอาจเลือกใช้ภาพพจน์ใดภาพพจน์หนึ่งมากกว่าภาพพจน์อื่น ๆ ก็แล้วแต่ความนิยมหรือความถนัดของแต่ละบุคคล/ คมทวน คันธนู เป็นนักเขียนผู้หนึ่งที่นิยมใช้ภาพพจน์ ดังมีนักวิจารณ์วิจารณ์ผลงานเขียนของเขาว่า "สิ่งที่กระทบใจผู้วิจารณ์มากที่สุดในการอ่านภาษาร้อยแก้ว ทั้งในส่วนที่เป็นคำนำและเรื่องสั้นก็คือ การใช้ภาษาที่แพรวพราวไปด้วยภาพพจน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีมากไม่น้อยกว่าที่จะพบได้ในบทร้อยกรอง"³

¹ กาญจนา นาคสกุล และคณะ, การใช้ภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3) (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2524), หน้า 202-204.

² เรื่องเดียวกัน.

³ สุภัฏญา หาญตระกูล, "วิเคราะห์นักเขียนร่วมสมัย เรื่องสั้นของ คมทวน คันธนู" โลกหนังสือ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤศจิกายน 2523), หน้า 36.

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ภาพพจน์แบบอุปมาเป็นภาพพจน์ที่คมทวน คันธนูนิยมใช้มากที่สุด รองลงมาก็คือ อุปสรรคณ์ สัทพจน์ ปุคลาธิษฐาน นอกนั้นก็มิใช่ประปราย ภาพพจน์ที่ปรากฏในผลงานเขียนประเภทเรื่องสั้น บทละคร นวนิยาย ของคมทวน คันธนู ที่ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์จะต้องมีข้อมูลมากเพียงพอ ดังนั้นภาพพจน์ใดที่ผู้เขียนใช้น้อย ผู้วิจัยจะไม่นำมาวิเคราะห์ ส่วนสัทพจน์เป็นข้อมูลที่ผู้เขียนใช้เพื่อเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงสัตว์ร้องจึงไม่ได้แสดงความรุนแรง ผู้วิจัยก็จะไม่นำมาวิเคราะห์เช่นกัน ดังนั้นข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ได้แก่ อุปมา อุปสรรคณ์ ปุคลาธิษฐาน ซึ่งเป็นภาพพจน์ที่มีลักษณะเด่นในด้านการให้ภาพและแสดงความรู้สึกที่รุนแรงสอดคล้องกับการใช้คำกริยา และคำขยายของผู้เขียน ด้วยสิ่งที่ผู้เขียนใช้เป็นความเปรียบเทียบกับกริยาอาการหรือลักษณะของตัวละครนั้น มักจะมีการแสดงกริยาที่มีความหมายในการทำร้าย ทำลายให้บาดเจ็บ เสียหายหรือล้มตายได้ เช่น ตบ ตี ชก ต่อย ทูบ โขย ฟาด เหวี่ยง บีบรัด บดขยี้ ฉีก ขยำ ขยี้ ขยี้ม กระชาก กรีด ควั่น เชือด ฉีกอน บาด ฟัน แทง ข่า ฆ่า ฆ่าญ ฆ่า ทำหั้น ถล่ม ฆลาย ฯลฯ บางส่วนของภาพพจน์ก็มีคำขยายหรือคำกริยาที่แสดงการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่ที่รวดเร็วและแสดงปริมาณหรือจำนวนมากว่าปกติ เช่น รวดเร็ว ว่องไว กระโดด กระโจน กราก เผ่น โผ วิ่ง โฉบ ฉก คำราม กัมปนาท สุดแรง เต็มแรง รุนแรง กล้า กระหน่ำ ฯลฯ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าการใช้คำและภาพพจน์ของคมทวน คันธนู มีส่วนสัมพันธ์กันมากเพราะทำให้เกิดภาพและแสดงความรู้สึกที่รุนแรงยิ่งขึ้น ดังข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมมาวิเคราะห์อย่างละเอียดต่อไปนี้

3.1 อุปมา (Simile) คือภาพพจน์เปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน โดยมีคำเชื่อมโยงเช่น เหมือน ดุจ ดัง ตั้ง ปาน ประหนึ่ง คล้าย ราว เพียง เทียบ ฯลฯ คมทวน คันธนู ใช้อุปมาเปรียบเทียบดังนี้ คือ

3.1.1 อุปมาที่แสดงภาพความดูร้ายน่าเกลียดน่ากลัว การทำร้ายหรือทำลาย การเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่ที่รวดเร็ว จำนวนหรือปริมาณที่มากกว่าปกติ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพได้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะการเปรียบเทียบดังนี้ คือ

3.1.1.1 เปรียบเทียบกิริยาอาการหรือพฤติกรรมหรือ

ลักษณะตัวละครกับสัตว์ คมทวน คันทนู ใช้อุปมาเปรียบเทียบกิริยาอาการหรือพฤติกรรมหรือลักษณะของตัวละครกับกิริยาอาการหรือพฤติกรรมหรือลักษณะของสัตว์ เช่น สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยงคลาน สัตว์ปีก และแมลง ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ภาพของพ่อแม่ที่ทุบตีกัน เป็นประจำเหมือนสัตว์ป่าทารุณค่อสำนึกของฉันทน
ແຫລັຍເຢັນ

(กบฏ "หัวใจที่บาดเจ็บ", หน้า 19)

มีอหังก ๗ ชกมาบริเวตท้องน้อย ความปวดมวนแล่นขึ้นมาถึงลำคอและ
จุกแน่นไว้ เสียงคำรามราวสัตว์ป่ามากกระทบโศคกลางเสือน

(คนดกงาน "เหยื่อ", หน้า 23)

เหมือนกับเสือที่ถูกกระตุกหาง เจ้าดำเตะกราดมาอีกครั้ง

(นายขนมต้ม, หน้า 46)

คู่ต่อสู้ทั้งสองกระหึ่มมือจกดจ้องกันกลางดิน สายตาประสานสายตาดูจเสือ
สองตัวกำลังจกดจ้องตะปบกัน เพื่อแย่งถ้ำและนางเสือ

(นายขนมต้ม, หน้า 193)

ขนมต้มก็อย่างสามชุก เข้าหาครมวยคนที่สองของมันดั่งเสือจกดจ้องย่องตะครุบ

เหยื่อ

(นายขนมต้ม, หน้า 230)

ครมวยอย่างครุสุกไม่ยอมให้พลาด ทั้งเป็นฝ่ายจกดมวยสอดส่ายหาจังหวะ
ดั่งหนึ่งเสือโคร่งซุ่มหาทางจะขยุ่มนอกคอวัว

(นายขนมต้ม, หน้า 458)

ยอดมวยแห่งทำบัวทองรุกไล่อายเคราะห์ดั่งเสือไล่ตะปบเหยื่อ

(นายขนมต้ม, หน้า 595)

ผู้คนส่งเสียงฮือฮืออึ้งคะเน็งเมื่อเห็นเจ้าดำรุกไล่ราวพยัคฆ์ล่าเหยื่อ

(นายขนมต้ม, หน้า 12)

มันฝรั่งวันล้างแค่นขนมต้มคล้ายควายป่าพยายามพรานผู้ทำให้มันบาดเจ็บ

(นายขนมต้ม, หน้า 305)

เหมือนข้างตงมันนายสีคำรามพิศพาด เหวี่ยงหมัดซ้ายขวาอุตุตุ

(นายขนมต้ม, หน้า 247)

สัตว์ป่า หมายถึง สัตว์บางชนิดที่อาศัยอยู่ในป่า นิสัยดุร้าย เป็นสัตว์
ที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์ด้วยกัน จึงมีลักษณะที่น่ากลัว เช่น เสือ สิงโต
ควายป่า หมูป่า ช้างป่า แรด ฯลฯ

พยัคฆ์ เสือ หมายถึง สัตว์ป่าชนิดหนึ่งมีรูปร่างคล้ายแมว แต่รูปร่าง
ใหญ่โตกว่ามาก มีนิสัยดุร้าย กินสัตว์อื่น เช่น กวาง หมูป่า ควายป่า ถึง
เป็นอาหารเคลื่อนที่ได้รวดเร็ว มีกำลังมหาศาล สามารถกระโดดขึ้นหลัง
ควายป่าแล้วตบด้วยขาหน้าจนคอหักตายได้

ควายป่า หมายถึง ควายชนิดหนึ่งอาศัยอยู่ในป่าตัวใหญ่กว่าควายบ้าน
มีเขาโค้งเป็นวงกว้างมากกว่า ปลายเขาเรียวแหลมคมไว้ต่อสู้กับศัตรู ปราดเปรี้ยว
กว่าควายบ้าน ดุร้ายกว่า สามารถต่อสู้กับเสือโคร่งได้ ถ้าถูกทำร้ายบาดเจ็บจะ
ดุร้ายและพยายามผู้ที่ทำร้ายมันอย่างรุนแรง

ข้างตงมัน หมายถึง ข้างตัวผู้ที่เกิดน้ำมันไหลเยิ้มออกจากค่อมที่อยู่
ระหว่างตากับหูซึ่งในระยะนั้นข้างจะดุร้าย น่ากลัวและอาละวาดทำร้ายหรือทำลาย
ทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางหน้า

ผู้เขียน เปรียบกิริยาอาการหรือพฤติกรรมหรือลักษณะของตัวละครกับกิริยา
อาการหรือพฤติกรรม หรือลักษณะของสัตว์ที่ดุร้ายน่ากลัว ได้แก่ "สัตว์ป่า เช่น เสือที่
กำลังจะทำร้ายศัตรูหรือเหยื่อ ควายป่าที่พยายามนายพราน ข้างตงมัน" เพื่อแสดง
ถึงความโกรธ ความดุร้ายน่ากลัว ความอาฆาตพยาบาทของตัวละครที่เป็นสาเหตุให้
เขาทำร้ายหรือทำลายศัตรูหรือสิ่งที่ขวางหน้าให้บาดเจ็บหรือตายหรือเสียหายได้

เขาจ้องดูฉันด้วยสายตา เหมือนหมาจิ้งจอกเจ้าเล่ห์

(กบฏ "ความตายอันอาภัพ", หน้า 46)

หมาจิ้งจอก หมายถึง สัตว์ป่าชนิดหนึ่ง ดูร้าย น่ากลัว กินเนื้อสัตว์อื่น
เป็นอาหาร เจ้าเล่ห์ ฉลาดแกมโกง

ผู้เขียนเปรียบเทียบอาการและลักษณะของตัวละครกับ "หมาจิ้งจอก" เพื่อ
แสดงลักษณะของตัวละครที่น่ากลัว มีเล่ห์เหลี่ยมที่จะคดโกงหรือเอาเปรียบผู้อื่นได้อย่าง
ชาญฉลาด

ร่างนั้นพลิกกลับมารวด เร็วดังเสือแผ่นตะปบเหยื่อ

(นายขนมต้ม, หน้า 52)

ขนมต้มจะ เป็นผู้พุ่งทะยานขึ้นไป เอามา เสมือน เสือดำที่กระโจนขึ้นตะปบเหยื่อบน
คาบไม้

(นายขนมต้ม, หน้า 68)

มวยที่ว่องไวปานลิงลม

(นายขนมต้ม, หน้า 139)

จังหวะนั้นขนมต้มก็ประชิดตามใช้ตีนซ้ายยันเข้า เจ้า เปลวไว้แล้วพริ้วตัวขึ้น
ทาง เบื้องหลังว่องไวดังวานรโยนตัว

(นายขนมต้ม, หน้า 290)

เด็กหญิงที่มากับจำลองวิ่งปรือปราด เบรียวเหมือนกระต่ายป่า

(แสงดาวแห่งศรัทธา "แสงดาวแห่งศรัทธา", หน้า 8)

เสือ หมายถึง สัตว์ป่าชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายแมว แต่มีขนาดใหญ่โตกว่า
เคลื่อนที่ได้รวดเร็วว่องไวมาก

เสือดำ หมายถึง เสือชนิดหนึ่งเคลื่อนที่ได้รวดเร็ว ว่องไวมาก กระโดดสูง
ปีนต้นไม้เก่ง มักคาบเหยื่อไปกินบนต้นไม้

ลิงลม หมายถึง นางอาย สัตว์ชนิดนี้มีท่าทางคล้ายลิง ทำรังอยู่ในโพรงไม้
ในเวลากลางวันมันจะเคลื่อนไหวเชิงช้า มักออกหากินในเวลากลางคืนและเคลื่อนไหว

ผู้คนที่นั่งกินข้าวจะมองเห็นมือมอมแมมนั้นราวกับอสรพิษ บ้างหน้า

(สำนึกขบถ "บางคนของบทเพลง", หน้า 31)

สัตว์เลื้อยคลาน หมายถึง สัตว์ชนิดหนึ่ง ผิวหนังมีเกล็ดปกคลุมทั่วไป ออกลูกเป็นไข่ หายใจด้วยปอด บางชนิดมีพิษที่ทำให้บาดเจ็บหรือตายได้ มักมีลักษณะที่น่ารังเกียจ น่ากลัว มนุษย์จึงไม่ยอมเข้าไปใกล้ และรู้สึกขยะแขยงเมื่อต้องพบเห็นหรือใกล้ชิดด้วย

อสรพิษ หมายถึง สัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง มีลักษณะน่าเกลียด น่ากลัว และมีพิษที่ทำให้คนหรือสัตว์ด้วยกันบาดเจ็บหรือตายได้ เมื่อถูกกัดแล้วรักษาไม่ทันทั้งที่

ผู้เขียนเปรียบเทียบลักษณะของตัวละครกับลักษณะของ "สัตว์เลื้อยคลาน" เพื่อแสดงถึงลักษณะที่น่ารังเกียจ น่าขยะแขยง ของตัวละครให้เด่นชัด

พามได้สติ เขา เบี่ยงตัวปราดออกไป เหมือนอสรพิษพุ่งฉกเหยื่อ

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ระหว่างขุนกับปิ่น", หน้า 49)

หมัดขวาของ เจ้าคงก็ลอยตึงมาอย่างรวดเร็วราวงูเห่าฉก

(นายขนมต้ม, หน้า 60)

เจ้าเปลวพลิกดาบขวา เลือกลงเข้ายอดกรวดเร็วตั้งอสรพิษฉก

(นายขนมต้ม, หน้า 256)

ครูสุกก็พุ่ง เข้าใส่ตั้งแย้ววิ่งเข้าหารู

(นายขนมต้ม, หน้า 522)

อสรพิษ, งู หมายถึง สัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง เคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่ได้รวดเร็ว

แย้ว หมายถึง สัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่งคล้ายตุ๊กแกแต่ปราดเปรียวกว่า ขายาว เล็บแหลม ริ่งเร็วมาก จะขุดรูอยู่และมีรูฉุกเฉินไว้หนีภัย

ผู้เขียน เปรียบกริยาอาการตัวละครกับกริยาของสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ "อสรพิษ งู แย้" และใช้คำกริยาแสดงอาการของสัตว์เหล่านี้ว่า "พุ่งฉก ฉก ริ่ง" ทั้งมีคำขยายคำกริยาแสดงอาการตัวละครว่า "รวดเร็ว" ประกอบคำอุปมา เพื่อแสดงภาพการเคลื่อนไหวหรือ เคลื่อนที่ที่รวดเร็วว่องไวของตัวละครให้เด่นชัด

"วันนี้ภูผลาด แต่วันหน้าพวกกูจะรวมตัวกันขึ้นมาและบินจิกมึง เหมือน เหยี่ยว ที่ขย้ำศัตรู"

(กฎ "คนตกเหว", หน้า 149)

เหยี่ยว หมายถึง นกชนิดหนึ่งมีกรงเล็บและจงอยปากแหลมคมไวล่าเหยื่อ บินเร็ว

ผู้เขียน เปรียบพฤติกรรมของตัวละครกับพฤติกรรมของ "เหยี่ยว" ที่กำลังทำร้ายศัตรูเพื่อแสดงถึงความร้ายกาจ มากด้วยพิษภัยของตัวละครให้เด่นชัด

ผมปราดเข้าไปประคอง แต่ข้ากว่ามืออีกมือหนึ่งที่ยื่นผ่านหน้ารวดเร็ว เหมือน อินทรีโฉบเหยื่อ

(สำนึกขบถ "กำแหง", หน้า 8)

มันถลาเข้าไปหารวดเร็วดุจ ค้างคาวโฉบปีกออกจากหลืบ

(นายขนมต้ม, หน้า 394)

เด็กน้อยรับคำอย่างสิงโลดคว้าว้องเอาหนังสือกคล้องคอ หยิบพลูริ่งคือ ตัดคั่นนาอย่างรวดเร็วเหมือนผีเสื้อ เห็นลมฉวัดเฉวียน

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ด้วยเลือดและชีวิต", หน้า 32)

นกอินทรี หมายถึง นกชนิดหนึ่งกินปลาเป็นอาหาร มักเกาะอยู่บนยอดไม้สูง ๆ ตามริมทะเลหรือแม่น้ำ มีสายตาแหลมคมมาก สามารถเห็นเหยื่อได้แต่ไกล เมื่อเห็นเหยื่อ จะบินร่อนวนไปมา แล้วหุบปีกพุ่งตัวลงไปโฉบเหยื่ออย่างรวดเร็ว

ค้างคาว หมายถึง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดหนึ่ง รูปร่างคล้ายหนู แต่มีปีก

บินได้เหมือนนก จะอาศัยอยู่ในที่มืด ๆ หากินกลางคืน เกาะแบบท้อยหัวลง ค้างคาวมีหลายประเภท ค้างคาวบางชนิดบินได้เร็วมาก

ผีเสื้อ หมายถึง แมลงชนิดหนึ่งมีปีกเป็นแผ่นสีต่าง ๆ บินได้รวดเร็ว

ผู้เขียน เปรียบกิริยาอาการของตัวละครกับกิริยาอาการของ "เหยี่ยว ค้างคาว ผีเสื้อ" และใช้คำกริยาแสดงอาการของสัตว์เหล่านี้ว่า "โฉบ เชนลมฉวัดเฉวียน" ทั้งมีคำขยายคำกริยาแสดงอาการของตัวละครว่า "รวดเร็ว" ประกอบคำอุปมาเพื่อแสดงภาพการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่รวดเร็วของตัวละครให้เด่นชัด

เด็กหนุ่มหลบหลีกและปิดบังไว้ได้หมด สายตาที่ว่องไวปานเหยี่ยวฆ่าเลี้ยง และอาวุธที่ระดมออกมาจากร่างกายของเจ้าคำ

(นายขนมต้ม, หน้า 125)

สายตาที่คมกริบปานนกเหยี่ยวของพยัคฆ์เผ่าก็จับได้

(นายขนมต้ม, หน้า 455)

ตาคนปานเหยี่ยวฉายแววดุดัน

(นายขนมต้ม, หน้า 516)

เหยี่ยว หมายถึง นกชนิดหนึ่งที่มีสายตาไวมาก สามารถมองเห็นเหยื่อได้แก่ไกล

ผู้เขียนเปรียบเทียบสายตาของตัวละครว่าไวเหมือนสายตา "เหยี่ยว" เพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครให้ชัดแจ้งขึ้น

"ทัพพม่ามันยั่วเหยียยังกะมด"

(นายขนมต้ม, หน้า 356)

คนตงงานมีเยอะราวกับมดปลวกต้นฤดูฝน

(คนตงงาน "แสงสว่างที่พรางไฟ", หน้า 27)

ไทรพลมอญแตกฉานข้าม เขินดังฝูงมดปลวกที่แตกรัง

(นายชนมดัม, หน้า 15)

ฝูงคนเหมือนมดปลวก

(กฤษฎ "ชาติกร", หน้า 87)

ฝูงคนที่ทะลักไหลจากโรงพยาบาลในช่งบ้ายเหมือนกับปลวกแตกรัง

(สำนึกขบถ "บางตอนของบทเพลง", หน้า 35)

มด หมายถึง สัตว์เล็ก ๆ จำพวกแมลงรวมอยู่กัน เป็นกลุ่ม เรียกว่า "รังมด" รังหนึ่ง ๆ จะมีจำนวนมากจนนับร้อยนับพัน

ปลวก หมายถึง สัตว์เล็ก ๆ จำพวกแมลงคล้ายมด อยู่รวมกันเป็น หมู่ ๆ มักทำรังตามพื้นดินหรือใต้ดิน เรียกรังของมันว่า "จอมปลวก" จอมปลวกหนึ่ง ๆ จะมีปลวก เป็นจำนวนมากจนนับไม่ถ้วน

มดปลวก หมายถึง สัตว์เล็ก ๆ จำพวกแมลงที่อยู่รวมกัน เป็นจำนวนมาก ๆ จนนับไม่ถ้วน โดยเฉพาะคันฤดูฝนเป็น เวลาที่มันกำลังขยายพันธุ์ จะยิ่งทวีจำนวนมาก ขึ้น และถ้ารังของมันถูกทำลายมันจะแตกฮือออกมามากมาย

ผู้เขียนเปรียบเทียบจำนวนของตัวละครกับจำนวน "มด ปลวก" ทั้งที่อยู่ในสภาพ ที่กำลังแตกรังและแพร่พันธุ์ เพื่อแสดงภาพผู้คนจำนวนมาก

3.1.1.2 เปรียบเทียบกิริยาอาการและความรู้สึกนึกคิดตัวละครกับ
สภาพธรรมชาติ คมทวน คันธนู เปรียบเทียบกิริยาอาการและความรู้สึกนึกคิดของ
ตัวละครกับสภาพธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ กัน เพื่อแสดงภาพการ
เคลื่อนที่ที่รวดเร็วด้วยกำลังรุนแรง จำนวนหรือปริมาณที่มากกว่าปกติ ความดูร้ายน่ากลัว
ความโกรธ ความรู้สึกปั่นป่วนพลุ่งพล่าน การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของตัวละคร เพื่อให้
ผู้อ่านเห็นภาพหรือเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้เด่นชัดยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างข้อมูล
ต่อไปนี้

พิณหันไปชำเลื่องดูสำนักต่าง ๆ พรีงพรูเหมือนกระแสน้ำเชี่ยวกราก

(สำนึกขบถ "พิณแสนสาย", หน้า 53)

วิญญานดิบที่แผงเร้นในร่างกายและหัวใจมาตลอดก็ทำลายใช้ตรวนและ
กำแพงคุก ที่คุมขังมันไว้จนพิณาศเหมือนกับน้ำป่าที่ป่าไหลจนท่วมแล้วท่วมอีก เสียง
อึงอลราวกับโลกทั้งโลกถล่มทลาย

(คนตกงาน "เหยื่อ", หน้า 21)

อารมณืพลุ่งพล่านปานทะเลในร่องมรสุมของคุณนายพวงผกาทำสังกระเจ็ด
กระเจิงเต็มที

(คนตกงาน "มนุษย์สะเปโต", หน้า 83)

เขาลอบขุดพิน อารมณืเทศพลุ่งพล่านเหมือนพายุฝนเดือนเจ็ด

(คนตกงาน "ป่านี้ม ปีน เนื้อและกระสุนกระดาศ",

หน้า 62)

กระแสน้ำเชี่ยวกราก หมายถึง กระแสน้ำที่ไหลแรงและเร็ว

น้ำป่า หมายถึง กระแสน้ำที่ไหลมาแต่ป่าขณะฝนตกหนัก

จะไหลแรงและเร็วมาก

ทะเลในร่องมรสุม หมายถึง น้ำทะเลในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง ซึ่ง

กระแสน้ำจะแรงจัดและมีขนาดใหญ่

พายุฝน หมายถึง สภาพธรรมชาติที่มีฝนตกหนัก ลมพายุ

พัดแรงจัด โดยเฉพาะช่วงเดือนเจ็ด ซึ่งเป็นฤดูฝน

ผู้เขียน เปรียบความรู้สึกที่ไม่เป็นปกติของตัวละครกับ "กระแสน้ำเชี่ยวกราก
น้ำป่า ทะเลในร่องมรสุม พายุฝน" ซึ่งเป็นสภาพธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง เพื่อ
แสดงความรู้สึกของตัวละครที่ปั่นป่วน พลุ่งพล่านมาก

ตามขบวนเหยี่ยวฉายแววดุดันดังกองไฟแรงกล้า

(นายขนมต้ม, หน้า 516)

ความแค้นใจพลันพุ่งขึ้นราวน้ำเดือด

(นายชนมดัม, หน้า 478)

เลือดรักแผ่นดินที่แอบแฝงอยู่ก็ เดือดดาลดังน้ำต้องไฟ

(นายชนมดัม, หน้า 558)

กองไฟแรงกล้า หมายถึง ผลจากปฏิกิริยาเคมีซึ่งก่อให้เกิดความร้อน
แสงสว่างและ เปลว

น้ำเดือด หมายถึง น้ำที่พุ่งขึ้น เพราะความร้อนจัด

น้ำต้องไฟ หมายถึง น้ำที่ถูกความร้อนจะมีอุณหภูมิสูง

ผู้เขียนเปรียบเทียบโกรธของตัวละครกับสภาพของ "กองไฟแรงกล้า
น้ำเดือด น้ำต้องไฟ" ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอุณหภูมิสูง เพื่อแสดงว่าตัวละครมีความรู้สึกโกรธ
อย่างรุนแรง

แสงแดด เฝ้าผิวหนึ่งและหน้าของแสงดาวร้อนฉ่า เหงื่อผุดทะลักดูจาดาน้ำ

(แสงดาวแห่งศรัทธา "แสงดาวแห่งศรัทธา",

หน้า 9)

เขาคลายจะอาเจียน เหงื่อผุดซึมตามลำตัวและใบหน้าราวมีตาน้ำตามรูปมขน

(คนตงงาน "ป่านิมมิติน เนื้อและกระดูกกระดาศ",

หน้า 70)

อึ้งย้งคงครางเบา ๆ เหงื่อซึมราวน้ำผุด

(นายชนมดัม, หน้า 9)

แสงดาวยี่นตัวแข็งทื่อ เบือนหน้าหนีซ่อนหยาดน้ำตาที่วิ่งทะลวงล้นกระบอกดา
เหมือนท่านบพลา

(แสงดาวแห่งศรัทธา "แสงดาวแห่งศรัทธา", หน้า 11)

เธอรีบวิ่งอุกกระเซอะกระเซิงราวกับถูกผีหลอก ผ่าอุ้งยับยู่ยี่เสื่อคอกกระเช้า
ถูกฉีกกระชากขาดรีน เป็นทาง น้ำตาไหลนองแก้มคล้ายน้ำตก

(สำนึกขบถ "ในอุ้งหัตถ์ของพระเจ้า", หน้า 71)

<u>ตาน้ำ</u>	หมายถึง	ทางน้ำใต้ดินที่มีน้ำไหลไม่ขาดสาย
<u>ตาน้ำตามรูชุมชน</u>	หมายถึง	เหตุที่ไหลออกมาจากรูชุมชนตลอดเวลา
<u>ท้ำม</u>	หมายถึง	สิ่งก่อสร้างที่ปิดกั้นลำน้ำไม่ให้ไหลผ่าน
<u>น้ำตก</u>	หมายถึง	สภาพธรรมชาติที่แสดงให้เห็นปริมาณน้ำมาก ๆ

ที่ตกจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำด้วยกำลังรุนแรงและเร็ว เช่นน้ำที่ตกจากภูเขา

ผู้เขียนเปรียบเทียบ "เหงื่อ" กับปริมาณ "น้ำที่ซึมหรือผุดจากตาน้ำ"
และ เปรียบปริมาณ "น้ำตา" กับปริมาณ "น้ำที่เกิดจากท้ำมหลาย น้ำจากน้ำตก"
เพื่อแสดงภาพของ "เหงื่อ น้ำตา" ที่ผุดซึมหรือไหลออกมาอย่างมากมาย

"พ่อหนูทิว เสียงเบา ๆ แหบ ๆ ไหลออกมาจากริมฝีปาก แต่กึกก้อง
เหมือนฟ้าคำราม

(คนตกงาน "วันฝนตก", หน้า 36)

ทันใดเสียงที่ดังประหนึ่งฟ้าผ่ากลางวันก็กัมปนาทขึ้น

(นายขนมต้ม, หน้า 47)

ฟ้าคำราม หมายถึง ฟ้าร้อง

ฟ้าผ่า หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากอิเล็คตรอนจำนวนมาก

เคลื่อนที่ระหว่างเมฆกับพื้นโลก เกิดพลังงานสูงมากจนสามารถทำลายสิ่งที่เกิดขวาง
และทำให้เกิดเสียงดังรุนแรงมาก

ผู้เขียน เปรียบปริมาณ "เสียง" ของตัวละครกับเสียง "ฟ้าคำราม ฟ้าผ่า"
เพื่อแสดงปริมาณเสียงที่ดังกว่าปกติมาก

ผู้คน เบียดเสียดเหมือนผักตบชวาที่ชูใบในห้วยแคบ ๆ

(คนตกงาน "ป่านี้มปีนเนื้อและกระสุนกระดาศ",

หน้า 70)

ทหารในกองอาทมาตล้มตายเหมือน ใบไม้ร่วง

(นายชนมคม, หน้า 17)

ฝักคบ หมายถึง พืชน้ำชนิดหนึ่งขึ้นอยู่รวมกันหนาแน่น

ใบไม้ร่วง หมายถึง ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่แสดงถึงใบไม้ที่ร่วงจากต้น

ซึ่งมักจะมีจำนวนมาก

ผู้เขียน เปรียบจำนวนตัวละครกับจำนวน "ฝักคบ ใบไม้ร่วง" เพื่อแสดงภาพผู้คนจำนวนมากมาย

สัญชาติผู้ชายไม่ว่าแก่หรือหนุ่ม ไทยหรือเทศล้วนแต่มีดีดหาราคะ บางคนมาดสงบนิ่งเหมือนขุนเขายามค่ำ บางคนดูต้นดูจุน้ำทะเล เวลาคนอง

(คนตงงาน "เหยื่อ" หน้า 19)

คลับคล้ายคลับคลาถึงสำเนียงและใบหน้าที่ผาดโผน เข้ามามีกระลอกเป็นหนสุดท้ายดูกลิ่นที่มันล่ำกระแทกชายหาดด้วยความบ้าคลั่ง

(คนตงงาน "เหยื่อ", หน้า 24)

คนอง หมายถึง อาการของฟ้าที่มีเสียงลั่นเปรี้ยง ๆ

น้ำทะเล เวลาคนอง หมายถึง น้ำทะเลขณะที่ฝนตกหนักมีเสียงฟ้าลั่น

เปรี้ยง ๆ

กลิ่นที่มันล่ำกระแทกชายหาดด้วยความบ้าคลั่ง หมายถึง กลิ่นที่ถูกลมพัดกระหน่ำอย่างรุนแรงเกินกว่าปกติ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดอันตรายแก่สิ่งมีชีวิตหรือทำลายสิ่งที่ยาวงหน้าให้เสียหายได้

ผู้เขียน เปรียบภริยาที่ดูร้ายของตัวละครกับสภาพธรรมชาติที่รุนแรงและผิดไปจากปกติ คือ "น้ำทะเล เวลาคนอง กลิ่นที่มันล่ำกระแทกชายหาดด้วยความบ้าคลั่ง" เพื่อแสดงภาพความดูร้าย น่ากลัว สามารถเป็นอันตรายแก่ผู้อื่นได้ โดยอาจทำให้บาดเจ็บหรือตายหรือเสียหาย

อารมณีสถิตกลับก็ลุก โชนตั้งมีกองเพลิงพวยพุ่งอยู่ข้างใน

(นายขนมต้ม, หน้า 405)

กองเพลิง หมายถึง กองไฟซึ่งเป็นสิ่งที่มีความร้อนมาก

ผู้เขียน เปรียบอารมณ์ของตัวละครกับ "กองเพลิง" ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอุณหภูมิสูง เพื่อแสดงอารมณ์ปรารถนาอย่างรุนแรงของตัวละคร

มันช่างเป็นการเตะที่สวยงามยิ่ง เพราะวิธีเท้าที่เหวี่ยงโค้งลงคล้าย การพุ่งตกของผีพุ่งไต้

(นายขนมต้ม, หน้า 91)

ผีพุ่งไต้ หมายถึง เทพวัตถุจากอากาศมี 2 ชนิด สามารถเคลื่อนที่ไต่ รวดเร็ว เมื่อเคลื่อนที่ผ่านบรรยากาศสู่ผิวโลกจะลุกไหม้ให้แสงสว่าง อาจลุกไหม้ หมดก่อนถึงผิวโลกหรือไม่ก็ได้

ผู้เขียน เปรียบกิริยาการเคลื่อนไหวของตัวละครกับกิริยาการเคลื่อนที่ของ "ผีพุ่งไต้" เพื่อแสดงภาพการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วของตัวละคร

3.1.1.3 เปรียบเทียบเพื่อบรรยายหรือพรรณาสภาพเหตุการณ์
คมทวน คันธนู เปรียบ เทียบ เพื่อบรรยายหรือพรรณาสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การแสดงภาพการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่ที่รวดเร็ว การใช้กำลังรุนแรง การทำร้าย ทำลาย จำนวนหรือปริมาณที่มากกว่าปกติ โดยเปรียบกับสภาพเหตุการณ์หรือสภาพ ธรรมชาติที่รุนแรง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพได้เด่นชัดยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ฉันเริ่ม เกลียดและกลัวสงคราม สภาวะของมัน เหมือนกับภู เขาไฟ เมื่อมัน ระเบิดอำนาจของมันรุนแรง

(กบฏ "วีรกรรมใต้ดิน", หน้า 12)

พระเจ้าอลองพญายกทัพพม่า สั่งให้มังระราชบุตรกับมังฆ้องนรธาภิธาทัพ กว่า 8,000 ลงมาตีเมืองทวายตั้งแต่ฤดูแล้งปีก่อนคิดพัน เรื่อยมาแล เห็นว่ากองทัพไทย

อ่อนแอนักดู เด็ดดอกไม้ขึ้นขี้ในฝ่ามือ จึงหาเหตุดี เรื่อยลงมาถึงมะริดและตะนาวศรี

(นายขนมต้ม, หน้า 16)

เน เมียวสีหบดีก็เคลื่อนทัพลงมาจากเหนือจวนเจียนจะถึงกรุงศรีอยุธยาแล้ว
ดูคล้ายกับ บิบลูกกระทอน ในมือที่ เอาอุ้งซ้ายและอุ้งขวา กดเข้าตรงกลางเต็มแรง

(นายขนมต้ม, หน้า 205)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงสภาพความเสียหายที่เกิดจากการถูกทำร้าย
ทำลายอย่างรุนแรง

ข่าวการตายของบิว เขียวลูกกลม ไปทั่วหมู่บ้าน เหมือน ไฟไหม้ทุ่ง

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ระหว่างปูนกับปืน", หน้า 52)

ข่าวจ่าจำลองถูกพิณฆ่าแพร่สะพัด เหมือน เชื้อโรค พักตัว

(สำนึกขบถ "พิณแสนสาย", หน้า 63)

บ่อนชนไก่แตกกระจายฮือเหมือน เม็ดแตกรัง ความสับสนอลหม่านเกิดขึ้นแพนที่
รวดเร็วยาวกับ พายุ

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ผลพวงแห่งพิชพันธุ์",

หน้า 82-83)

คราวนี้คนดูกลับเป็นฝ่ายตาค้างปากค้าง เพราะเหตุเกิดรวดเร็วดุจ
สายฟ้าแลบ

(นายขนมต้ม, หน้า 578)

ความเงิบจู่โจมเข้ามาอย่างรวดเร็ว ดุจปลาซุบเหวือ

(คนตกงาน "วันฝนตก", หน้า 34)

ลูกดอกที่ทำด้วยไม้ไผ่เสียบชนไก่พุ่งออกจากพลูรวด เร็วเหมือน กระสุนปืน

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ด้วยเลือดและชีวิต", หน้า 27)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงภาพการเกิดเหตุการณ์หรือการเคลื่อนที่ที่รวดเร็ว

ครูเขียวพลิกตัวขึ้นอย่างรวดเร็วกระซอกสลักขึ้น เพียงดังกิกก้องประหนึ่ง

ขุนเขาถล่ม

(สำนึกขบถ "กระแสน้ำย่อมทำลายสิ่งกีดขวาง", หน้า 27)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงปริมาณเสียงที่ดังมากในขณะที่เกิดเหตุการณ์
"ระเบิด" ขึ้น

ชายชราয়มือกำมีดสั้นระริกขึ้นสุดแขน เจื่อหันฉับลงบนท่อนขาซ้ายเต็มเหนี่ยว
เลือดพุ่งกระฉูดเหมือนน้ำพุ

(กบฏ "เกิดจากทะเล", หน้า 73)

บาดแผลของผามทวีความรุนแรงขึ้นทุกที เสียงจ่อแจของชวานากับพวกของ
เจ้าชคดังรอบหู เลือดทะลักเหมือนน้ำพุ

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ระหว่างปูนกับปืน", หน้า 60)

ผู้เขียน เปรียบ เทียบกิริยาการพุ่งการทะลักของเลือดกับกิริยาการเคลื่อนที่ของ
"น้ำพุ น้ำพุ" เพื่อแสดงภาพการเคลื่อนที่ที่รวดเร็วของเลือด ในปริมาณมาก ๆ

3.1.1.4 เปรียบเทียบ เพื่อบรรยายหรือพรรณาสภาพธรรมชาติ

คนทวน คันธนู เปรียบ เทียบ เพื่อบรรยายหรือพรรณาสภาพธรรมชาติที่น่ากลัวหรือ เกิดขึ้น
รุนแรงหรือแสดงปริมาณที่มากกว่าปกติ โดยเปรียบ เทียบกับสภาวะธรรมชาติที่เกิดขึ้น
อย่างรุนแรงเกินความเป็นจริงบ้าง เปรียบ เทียบกับสภาวะธรรมชาติที่น่ากลัวมีลักษณะ
ที่ผิดปกติบ้าง ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ฝนปรอยเม็ดครู่เดียวและ เริ่มแรงหนักเป็นเม็ดหนา เหมือนฟ้ารัว

(กบฏ "เกิดจากทะเล", หน้า 66)

ฝนยังตกไม่สิ้นหูลืมตาราวกับว่าจะหลั่งลงมากลบคนตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งให้
จมหายไปกับมัน

(กบฏ "เกิดจากทะเล", หน้า 67)

ฝนต้นฤดูตกลงมาทำใหญ่เหมือนฟ้าแตกทะเล

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ระหว่างปูนกับปืน", หน้า 48)

ฝนตกหนักในฤดูกาลราวกับฟ้าทะเล

(คนตกงาน "จิ้งจก แมงมุม ไตโนเสาร์และเหยื่อ",

หน้า 67)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงสภาพธรรมชาติที่เกิดขึ้นรุนแรงเพราะมี
ปริมาณ "น้ำฝน" ที่ตกลงมาเป็นจำนวนมากในขณะนั้น

ลมพายุพัดรุนแรงราวกับจะหอบเอาพื้นดินให้หลุดลอยขึ้นฟ้า

(คนตกงาน "เหยื่อ", หน้า 24)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงภาพ "ลมพายุ" ที่พัดอย่างรุนแรง

น้ำในลำคลองก็เหลืองคล้ำราวน้ำนองเสีย

(นายขนมต้ม, หน้า 499)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงสภาพธรรมชาติที่ผิดปกติ มีลักษณะที่น่ากลัว
ให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น

ผีพุ่งไต้พุ่งล่ำประหนึ่งท่าฝนตก

(นายขนมต้ม, หน้า 500)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงภาพจำนวนผีพุ่งไต้ ที่มีอย่างมากมาย

แดดแผดแสงเหมือนกองเพลิงขนาดมหิมา

(แสงดาวแห่งศรัทธา "แสงดาวแห่งศรัทธา", หน้า 5)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงสภาพธรรมชาติที่ร้อนจัดมีอุณหภูมิสูงมาก

พระจันทร์สีแดงเหมือนเลือดสดแสง

(กฎ "วีรกรรมใต้ดิน", หน้า 11)

เมฆสีแดงกำเหมือนเลือดลอยรื้อ ๆ ตามขอบฟ้า

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ด้วยเลือดและชีวิต", หน้า 32)

บางพลบปลายฟ้าทั้งสี่ด้านแดงกำดูจเลือดคน

(นายขนมต้ม, หน้า 499)

ก้อนเมฆสีแดงสดดังเลือดสดข้าง บัจฉิมทิศชวนสยดสยอง ไม่น้อยไปกว่า
เลือดคนไทยที่สาดสองข้างทางเรี่ยราย

(นายขนมต้ม, หน้า 542)

ผู้เขียนเปรียบเทียบ เพื่อแสดงสภาพธรรมชาติที่ผิดปกติ น่ากลัว ซึ่งมีสีแดงเข้ม ให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น

3.1.2 อุปมาที่แสดงสภาพและความรู้สึกที่เป็นทุกข์ของตัวละคร
 คนทวน คันธนู เปรียบเทียบ เพื่อแสดงสภาพและความรู้สึกที่เป็นทุกข์ของตัวละครใน ลักษณะต่าง ๆ โดยเปรียบกับสภาพและความรู้สึกของคนที่ถูกทำร้าย คนบ้า คนป่วย คนตาย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและ เข้าใจความรู้สึกของตัวละครได้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะการเปรียบเทียบดังนี้คือ

3.1.2.1 เปรียบเทียบสภาพและความรู้สึกของตัวละคร กับสภาพและความรู้สึกของคนที่ถูกทำร้าย คนทวน คันธนู เปรียบเทียบสภาพและความรู้สึกของตัวละครที่เป็นทุกข์เพราะผิดหวัง เสียใจ ไม่สบายใจ เจ็บปวด กับสภาพและความรู้สึกของคนที่ถูกทำร้ายด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ ถูกทำร้ายด้วยมือเปล่า ถูกทำร้ายด้วยของแข็งที่มีน้ำหนัก ถูกทำร้ายด้วยของมีคม ถูกธรรมชาติทำร้าย และความรุนแรงในการถูกทำร้ายที่ต่างระดับกันนี้ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและ เข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครแต่ละคนได้เด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

บุญตาเค็ดเหี่ยวใยของเขา เหมือนเค็ดยอดคิ้ว สองหูอ้ออิงคล้ายถูกคบบ้อง
 ตาสองตาพรำมัวเหมือนถูกต้อยเบา

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ที่เห็นและเป็นอยู่", หน้า 62)

คำใส่รู้สึก เหมือนกับมีกำปั้นจุกอยู่ในลำคอ

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ที่เห็นและเป็นอยู่", หน้า 71)

ความตระหนกทำให้แกพูดไม่ออก เรี่ยวแรงขยับตัวละครลายหายจนหมดสิ้น
 แต่แล้วแกก็รู้สึกเหมือนถูกขยี้หัวใจ เมื่อเห็นไอ้ลายสร้อยวิ่งวนไปวนมาแล้วถูกเตะ
 ด้วยตีนของตำรวจคนหนึ่งเต็มแรง

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ผลพวงแห่งพิชิตันธุ์",

หน้า 83)

ผู้เขียน เปรียบ เทียบความรู้สึกของตัวละครกับความรู้สึกของคนที่ถูกทำร้าย
ด้วยการ "ตบ ต่อย ขยี้" เพื่อแสดงความรู้สึกของตัวละครที่ผิดหวัง เสียใจอย่าง
รุนแรง

ฉันลืมตาขึ้นมาท่ามกลางความมืด ในสมองปวศร้าวมเหมือนถูกกระหน่ำตี
ด้วยก้อน

(กฎ "วีรกรรมใต้ดิน", หน้า 11)

ชายหัวขวยยังคงนั่งอยู่บนโต๊ะ เศษกระดาษเกลื่อนกระจาย อาการปวดหัว
ทวีความรุนแรงเหมือนมีคีมบีบสมอง

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ก่อนจะถึงจุดซวาล", หน้า 39)

เจ้าของซึ่งเป็นชาวบ้านธรรมดา ๆ เหมือนชายชราที่มีหน้าบึ้งถึงความ
เจ็บปวดทุกครั้งทีไ่ของเขapelียงผล้ารู้สึกเหมือนถูกฟันแสกหน้า

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ผองแห่งพิชพันธุ์", หน้า 82)

เวลาหน้าร้อนก็ร้อนทั่วทุกมุมชน เหมือนผิวถูกขีดด้วยกระดาษทราย

(สำนึกขบถ "กระแสน้ำย้อมทำลายสิ่งกีดขวาง",

หน้า 16)

ชนมด้มถลาร้อนราวต้องศร

(นายชนมด้ม, หน้า 423)

หนักที่สมองเหมือนกับถูกถ่วงด้วยลูกตุ้มเหล็กรอบหัว

(กฎ "ซาตกร", หน้า 91)

วันทั้งวัน เขาชุกตัวเจ็บในความคิดอับ ไปแทบแห้งตลอดเวลา เสมหะจุกแน่น
ในลำคอเหมือนถูกถ่วงด้วยก้อนหิน

(แสงดาวแห่งศรัทธา "เหนือกาลเวลาและหัวใจ",

หน้า 18)

พิณลืมตาหัวคือราวกับมีเกวียนทั้งลำแล่นทับบนหัว

(สำนึกขบถ "พิณแสนสาย", หน้า 57)

หัวฉันทน์กึ่งเหมือนมีภูเขาทั้งลูกวางทับ ในท้องเหมือนถูกเจาะทะลวง
ด้วยสว่าน

(กฎ "วีรกรรมใต้ดิน", หน้า 14)

บริเวณทรงอกปวศร้าวราว ถูกทุบด้วยแท่งเหล็ก

(นายขนมต้ม, หน้า 457)

ผู้เขียนเปรียบเทียบและความรู้สึกของตัวละครกับสภาพและความรู้สึกของ
คนที่ถูกทำร้ายด้วยของแข็งหรือสิ่งที่มีน้ำหนักมาก หรือของมีคม ได้แก่ "ก้อน คิม
ลูกตุ้มเหล็ก ก้อนหิน เกรียน ภูเขา แท่งเหล็ก กระดาดทราย ศร สว่าน"
ซึ่งเป็นการถูกทำร้ายที่รุนแรงกว่าการถูกทำร้ายด้วยมือเปล่า แสดงถึงความทุกข์
ความเจ็บปวดของตัวละครให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

ความเจ็บปวดคลมทับประหนึ่งถูกก้อนหินถล่ม หญิงสาวร้องไห้ระงอก ๆ

(สำนึกขบถ "ในอุ้งหัตถ์ของพระเจ้า", หน้า 71)

ความกลัว เกาะกุมตัวและตัวสมอง เหมือนมีเงาทะมึนคอยครอบไว้

(แสงดาวแห่งศรัทธา "เหนือกาลเวลาและหัวใจ",

หน้า 19)

เมื่อ เขา ไปฟังผลหัวใจของเขาเหมือนถูกฟ้าผ่า

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ก่อนจะถึงจุดขวาล",

หน้า 37)

ทั้งหูและตาของเขาคล้ายมีก้อนเมฆและลมพายุโหมกระหน่ำใส่ตลอดเวลา

(คนตกงาน "จิ้งจกแมงมุมไคโนเสาร์และเหยื่อ",

หน้า 70)

ผู้เขียนเปรียบเทียบสภาพและความรู้สึกของตัวละครกับสภาพและความรู้สึก
ของคนที่ถูกระดมทำร้ายอย่างรุนแรง ได้แก่ "ถูกก้อนหินถล่ม ถูกเงาทะมึนครอบ
ถูกฟ้าผ่า ถูกลมพายุโหมกระหน่ำใส่" ซึ่งเป็นการถูกทำร้ายที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

ถูกทำร้ายด้วยมือเปล่าหรือของมีคม เพื่อแสดงถึงความรู้สึกของตัวละครที่เป็นทุกข์ เพราะหวาดกลัว ผิดหวัง เจ็บปวด เสียใจอย่างรุนแรงให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

3.1.2.2 เปรียบเทียบสภาพและความรู้สึกของตัวละคร
กับสภาพและความรู้สึกของสัตว์ที่ถูกทำร้าย คมทวน คันทนู เปรียบเทียบสภาพและ
ความรู้สึกของตัวละครที่เป็นทุกข์เพราะความโกรธ ผิดหวัง เสียใจ เจ็บปวด กับ
สภาพและความรู้สึกของสัตว์ที่ถูกทำร้าย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจความรู้สึก
ของตัวละครได้เด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ครูเขี้ยวพูดลุกขึ้นทันที ตาวาวเหมือนสัตว์บาดเจ็บ

(สำนึกขบถ "กระแสน้ำย่อมทำลายสิ่งกีดขวาง",

หน้า 19)

ชั่วครู้เธอก็กรีดร้องเหมือนสัตว์บาดเจ็บและจวนเจียนจะตาย

(คนตกงาน "เหยื่อ", หน้า 25)

เจ้าดำคอดกคล้ายไก่ชนบนสังเวียนที่ถูกคู่ต่อสู้จมนอบเข้าสิ้นแรงหนี

(นายขนมต้ม, หน้า 257)

แม่ตื่นขึ้นมาเพื่อคสิ่งโดยที่ไม่มีใครเข้าใจ น้ำตาไหลเหมือนเต่าถูกเผา

(สำนึกขบถ "ให้ลูก", หน้า 50)

เขากลายเป็นเด็ก เจ็บเขียบเขียบซุกตัวอยู่ในมุมมืด อ่านหนังสือทุกอย่างที่จะ
อ่านได้ และเขื่องซึมเหมือนงูจงอางที่ถูกขดขังอยู่ในทึบแคบ ๗

(คนตกงาน "เลือดต่างพันธุ์ เชื้อต่างเชื้อ

เนื้อต่างสี", หน้า 50)

ชายไม่มีชื่อท่าทางโกรธจัด เดินจุ่มงานอยู่บนชานบ้านเหมือนชะมดถูกขัง

ในกรง

(นายขนมต้ม, หน้า 57)

ความผูกพันล้าลึกต่อแผ่นดินทำให้มันทรนทรายคล้ายฟองที่ดองการ
ออกจากกรงขัง

(นายขนมต้ม, หน้า 562)

ฉัน ขีดหน้า แสงรับแสงอาทิตย์ที่เผาหนึ่งหัวจนวนรอนฉ่ำ รู้สึกตัวว่าถูกมัด
ครึ่งไว้กับเสาหลักกลางสนามหลวง สภาพไม่ต่างอะไรกับหมูซึ่งถูกทรมาน

(กฤษฎา "ความตายอันอาภัพ", หน้า 47)

ร่างของขนมต้ม เอียงวูบประหนึ่งนกต้องธนูบาดเจ็บ

(นายขนมต้ม, หน้า 125)

นายสีลงไปนอนบิตตัวเรา ๆ ราวเงาเห่าถูกศีลันหลัง

(นายขนมต้ม, หน้า 248)

3.1.2.3 เปรียบเทียบสภาพและความรู้สึกของตัวละคร
กับสภาพความรู้สึกของคนป่วย คมทวน คันธนู เปรียบเทียบสภาพและความรู้สึกของ
ตัวละครที่เป็นทุกข์กับสภาพและความรู้สึกของ "คนป่วย" ได้แก่ คนเป็นอัมพาต เป็นไข้
ขาดอาหาร เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจความรู้สึกของตัวละครได้เด่นชัดยิ่งขึ้น
ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ลุงค่านิ่งตากฝนคล้ายคนเป็นอัมพาต

(กฤษฎา "ปรากฏการณ์สีคล้ำ", หน้า 8)

ชายชราหนึ่งตัวแข็งคล้ายเป็นอัมพาต

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ผลพวงแห่งพิชิตันธุ์", หน้า 83)

เขาล้มตัวลงนอนพยายามทำให้ปกติ หลับตาแน่นเหมือนคนไข้หนัก

(แสงดาวแห่งศรัทธา "เหนือกาลเวลาและหัวใจ",

หน้า 18)

หญิงชรา เด็กหญิงอายุ 5-6 ขวบ หน้าตามอมแมมดวงตาเหม่อลอย

สภาพร่างกายดังคนขาดอาหารมาเป็นแรมปี

(คนตกงาน "วันฝนตก", หน้า 33)

3.1.2.4 เปรียบเทียบสภาพของตัวละครกับสภาพของ

คนบ้า คมทวน คันธนู เปรียบเทียบสภาพของตัวละครที่เป็นทุกข์กับสภาพ "คนบ้า" ที่แสดงอาการผิดปกติจากคนทั่วไป เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพที่ผิดจากคนปกติของตัวละคร ในลักษณะต่าง ๆ ได้เด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ฉันทะ เปิดเสียงหัวเราะ เหมือนคนบ้า

(กบฏ "วีรกรรมใต้ดิน", หน้า 16)

ผมแทบไม่เชื่อตาตัวเอง ผมต้องรีบกระเซอะกระเซิงไป เหมือนคนบ้า

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ที่เห็นและเป็นอยู่", หน้า 69)

เสียงตะโกนของชายพิวคล้ำที่ร้องว่า "กูจะฆ่ามัน กูไม่ไป" ดังแว่วเป็นระยะ จากในรถเหมือนคนวิกลจริต ดังบาดความรู้สึกของผู้พบเห็นแทบทุกคน

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ที่เห็นและเป็นอยู่", หน้า 73)

แกเริ่มได้สติและร้องเหมือนคนบ้า

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ผลพวงแห่งพิชพันธุ์", หน้า 83)

เจ้าหนุ่มรำพึงรำพันคล้ายคนบ้า

(นายขนมต้ม, หน้า 356)

ทันใดเสียงหัวเราะราวคนบ้าก็ดังขึ้น

(นายขนมต้ม, หน้า 465)

3.1.2.5 เปรียบเทียบสภาพของตัวละครกับสภาพของคนตาย

คมทวน คันธนู เปรียบเทียบสภาพตัวละครที่เป็นทุกข์เพราะเจ็บปวด ผิดหวังกับสภาพ "คนตาย" เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจความรู้สึกของตัวละครได้เด่นชัดยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ลูกร่วงร้องไห้เบา ๆ หัวตกพับเหมือนคนตาย

(กบฏ "เกิดจากทะเล", หน้า 73)

สีหน้าของหญิงสาวที่มันเคยตระกองกอด บัดนี้ซีดเขียวคั่งซากศพ

(นายขนมต้ม, หน้า 97-98)

"ที่ข้าขอบท่าหน้าเหมือนคนตาย"

(นายขนมต้ม, หน้า 408)

ร่างกำยำของเด็กหนุ่มน้อย ๆ ทรงผิวงดงามเหยียดยาวคู่กับ เจ้านุ่น ที่นอน
หายใจรวนดังคนตายสองคน

(นายขนมต้ม, หน้า 424)

3.2 อุปสรรคณ์ (Metaphor) คือภาพพจน์เปรียบเทียบโดยนำลักษณะเด่น
ของสิ่งที่ต้องการเปรียบมากล่าวทันที อาจมีคำเชื่อมโยงหรือไม่มีคำเชื่อมโยงก็ได้
ถ้ามีมีจะมีคำว่า "เป็น คือ" เป็นคำเชื่อม คมทวน คันธนู ใช้อุปสรรคณ์เปรียบเทียบ
ดังนี้คือ

3.2.1 อุปสรรคณ์ที่แสดงสภาพความดูร้าย น่าเกลียดน่ากลัว การ
ทำร้ายหรือทำลาย หรือการประณาม เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพที่เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยมี
ลักษณะการเปรียบเทียบดังนี้คือ

3.2.1.1 เปรียบเทียบกิริยาอาการหรือพฤติกรรมของ
ตัวละครกับสัตว์ คมทวน คันธนู ใช้อุปสรรคณ์เปรียบเทียบกิริยาอาการหรือพฤติกรรม
ตัวละครกับกิริยาอาการหรือพฤติกรรมของสัตว์ป่า หรือสัตว์ชนิดอื่น ๆ ได้แก่ เสือ
นกกสองหัว หมา งูพิษ ทาก ปลิง พยาธิ ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

เธอสลบไปทันที เมื่อสัตว์ป่าตัวที่สาม ขึ้นคร่อมทับอย่างทีนกระหยา

(สำนักขบถ "ในอุ้งหัตถ์ของพระเจ้า", หน้า 71)

แต่เดี๋ยวนี้เสือไม่มีแล้วมีแต่เสือคนที่จะเข้ามาลักปล้นไปโลกมากและน่ากลัว
ยิ่งกว่าเป็นไหน ๆ

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ผลพวงแห่งพิชพันธุ์",

หน้า 76)

"อ้ายคำกับท่าที่ที่แสดงมาทั้งหมดเมื่อก็บอกว่ามันเป็น เสือร้ายตัวหนึ่ง"

(นายขนมต้ม, หน้า 62)

"ข้าสามารถล่อ เสือออกจากถ้ำได้แล้ว"

(นายชนมดัม, หน้า 118)

พลัน เสือสองตัวก็กระโจน เข้าทำร้ายกันเอาเป็น เอาตาย

(นายชนมดัม, หน้า 567)

สัตว์ป่า หมายถึง สัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าดงดิบ นากสัตว์ เลี้ยงไม่เชื่อง เป็นอันตรายต่อสัตว์อื่นและมนุษย์ เช่น เสือ สิงโต ควายป่า แรด เป็นต้น โดยปริยายหมายถึง ผู้ที่ดุร้ายมีกิริยาหยาบกระด้าง เป็นคนที่ห่างไกลความเจริญ

เสือ หมายถึง สัตว์ป่าชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายแมวแต่มีขนาดรูปร่างใหญ่โตแข็งแรงกว่า มีกำลังมากกว่า ดุร้ายกว่า กินสัตว์อื่นหรือมนุษย์เป็นอาหาร มีเขี้ยวเล็บที่แหลมคมใช้ เป็นอาวุธเพื่อต่อสู้กับศัตรู หรือหมายถึงคนเก่ง คนดุร้าย

ผู้เขียน เปรียบพฤติกรรมของตัวละครกับพฤติกรรมของสัตว์ "สัตว์ป่า" เพื่อแสดงท่าทีที่ดุร้าย นากสัตว์ มากด้วยพิษภัยของตัวละคร

"มึงไอนักสองหัว เป็นหมาที่ชื่อสัตว์สำหรับคน เลวแต่เป็น งูพิษสำหรับทุกคน"

(กบฏ "คนตกเหว", หน้า 150)

นกสองหัว หมายถึง คนที่ฝึกฝน เข้ากับทั้งสองฝ่ายที่ไม่เป็นมิตรกัน โดยหวังผลประโยชน์จากผู้ใดคนใดไปฝึกฝนด้วย

หมา หมายถึง สัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่งที่มนุษย์นิยมเลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน เพราะมีความซื่อสัตย์ต่อเจ้าของมาก

งูพิษ หมายถึง สัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่งมีพิษอยู่ที่เขี้ยวแหลมในปากของมัน เมื่อกัดสิ่งมีชีวิตทำให้เจ็บปวดมาก ถ้ารักษาไม่ทันอาจตายได้

ผู้เขียน เปรียบพฤติกรรมของตัวละครกับพฤติกรรมของ "นกสองหัว" เพื่อแสดงนิสัยที่ไม่ซื่อสัตย์ ปลิ้นปล้อนเพื่อเอาตัวรอดของมนุษย์ เป็นลักษณะการประณามบุคคลบางคนด้วยการเปรียบเทียบกับสัตว์

ผู้เขียน เปรียบเทียบพฤติกรรมของตัวละครกับพฤติกรรมของ "หมา" เพื่อประณามและแสดงการดูถูกผู้ที่ทำตัว เหมือนกับสัตว์ที่มนุษย์ขุนไว้เฝ้าบ้าน

ผู้เขียน เปรียบพฤติกรรมของตัวละครกับลักษณะของ "งูพิษ" เพื่อแสดงถึงความน่าเกลียดน่ากลัวและมากด้วยพิษภัยที่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น เป็นลักษณะการประณามบุคคลบางคนด้วยการ เปรียบเทียบกับสัตว์

อย่างน้อยฉันก็สามารถกำจัดตัวทาก โบราณให้สาบสูญลงไปตัวหนึ่ง

(กบฏ "ความตายอันอาภัพ", หน้า 45)

เขาไม่มีโอกาสที่จะบอกเพื่อนชวานาด้วยกันว่าปลิงคนอย่างผู้ใหญ่ชอบอ้ายชดและนายเหนือหัวของมันมีแค่เป็นเท่านั้นที่จะ เขี่ยพวกมันออกได้โดยสิ้นเชิง

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ระหว่งปูนกับปืน",

หน้า 60)

"แกมันอ้ายพวกพยาธิสังคม"

(กบฏ "ความตายอันอาภัพ", หน้า 132)

ทาก หมายถึง สัตว์ชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายปลิงอาศัยอยู่ในป่า กินเลือดของสิ่งมีชีวิตเป็นอาหาร

ปลิง หมายถึง สัตว์ชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายทากอาศัยอยู่ในโคลนตม แม่น้ำ ลำคลอง สระน้ำ เกาะดูดเลือดของสิ่งมีชีวิตกินเป็นอาหาร เมื่อเกาะจะติดแน่นมากต้องดึงหรือเขี่ยแรง ๆ จึงจะหลุดออก

พยาธิ หมายถึง สัตว์ชนิดหนึ่งเป็นเชื้อโรคที่บ่อนทำลายสุขภาพของสิ่งมีชีวิตที่มันอาศัยอยู่ แย่งอาหารจากผู้ที่มีนอาศัยกิน

ผู้เขียน เปรียบพฤติกรรมของตัวละครกับลักษณะการดำรงชีวิตของ "ทาก ปลิง พยาธิ" เพื่อแสดงความเห็นแก่ตัวของมนุษย์บางคนที่เขาเรียกเขาเปรียบ

โดยการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ ความเดือดร้อน
ที่จะเกิดขึ้นกับใคร เป็นลักษณะการประณามบุคคลเหล่านี้ด้วยการเปรียบเทียบ
กับสัตว์

3.2.1.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมหรือความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร
กับสิ่งที่เป็นภัยอันตรายต่อมนุษย์ คมทวน คันธนู เปรียบเทียบพฤติกรรมหรือความ
รู้สึกนึกคิดของตัวละครกับสิ่งที่เป็นภัยอันตรายต่อมนุษย์ ได้แก่ ไฟ หนามคำอก
ปีศาจ ผีเปรต ยาคิซ ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

แม้เล่าคิดว่าต่อไปนี้แผ่นดินของหมู่บ้านคงร้อน เป็นไฟผลาญ

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ระหว่งปูนกับปืน",

หน้า 61)

ไฟผลาญ หมายถึง กลุ่มแก๊งที่กำลังลุกไหม้ มีเปลวไฟให้ความร้อนและ
เผาผลาญทำลายสิ่งที่อยู่ในรัศมีให้มอดไหม้ได้

ผู้เขียน เปรียบพฤติกรรมของตัวละครที่สร้างความ เดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น
กับ "ไฟผลาญ" เพื่อแสดงความร้ายกาจของบุคคลบางคนที่ทำลายความสงบสุข
ของสังคม

เนเมียวสีหบดีผู้คุมทัพบกเหนือของพม่าจึงมี เวลาคิดถึงหนทางกำจัดค่าย
บางระจันอัน เป็นหนามคำอก ให้เจ็บไม่รู้ลืม

(นายขนมต้ม, หน้า 415)

หนามคำอก หมายถึง คนหรือเหตุการณ์ที่เป็นต้นเหตุให้ผู้หนึ่งผู้ใด
เดือดร้อน เป็นทุกข์ได้

ผู้เขียน เปรียบพฤติกรรมของตัวละครกับ "หนามคำอก" เพื่อแสดง
ความร้ายกาจ ความมีพิษสงของตัวละครกลุ่มหนึ่งที่ทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดเดือดร้อนมาก

ฉันฆ่า เลื่องดูปีศาจใจร้าย ในชุดพิสดารแล เห็นปากของ เขาคาบ
คัมภีร์สีดำเล่มโต ปีศาจร้ายยังคงร้าย เวทย์มนต์อย่างไม้อั่นแอส

(กบฏ "หัวใจที่บาดเจ็บ", หน้า 26)

"ผมว่าอายพวกนี้น่ากลัวมากสักวันหนึ่งมันจะเป็นผีเปรตที่ทำลาย
พวกเราให้ย่อยยับได้"

(กบฏ "ไม่มีใครล้มตลอดกาล", หน้า 176)

ปีศาจ หมายถึง ผีพวกหนึ่งลึกลับ อาจเห็นตัวหรือไม่เห็นตัวก็ได้
อาจให้คุณหรือโทษ โดยปริยายหมายถึง "คนเลว"

ร้าย หมายถึง ดุ ชั่ว ไม่ดี

ปีศาจใจร้าย ปีศาจร้าย หมายถึง ผีที่ไม่ดี โดยปริยายในที่นี้
หมายถึงคนเลว

ผีเปรต หมายถึง ผีพวกหนึ่ง ลึกลับ รูปร่างน่ากลัว น่าเกลียด
ตามผลกรรมที่ทำไว้ โดยปริยายหมายถึง "คนเลว"

ผู้เขียน เปรียบเทียบพฤติกรรมของตัวละครกับ "ปีศาจใจร้าย
ปีศาจร้าย ผีเปรต" เพื่อแสดงความร้ายกาจ ความน่าเกลียด น่ากลัว ที่เป็น
กันอันตรายแก่ผู้อื่น หรือเพื่อประณามตัวละครนั้นว่าเป็นคนเลว

แต่วันนี้ความเงิบของเธอกลับเป็นกองฟางที่โยนใส่ลงในกองไฟ
แห่งโทสะจริตของนางเหมือน

(สำนึกขบถ "ในอุ้งหัตถ์ของพระเจ้า", หน้า 68)

ผู้เขียน เปรียบความโกรธของตัวละครกับ "กองไฟ" ซึ่งเป็นสิ่งที่มี
อุณหภูมิสูงเพื่อแสดงความรู้สึกที่โกรธจัดของตัวละคร

"หลวงปู่เคยบอกว่าความอาฆาตแค้นคือยาพิษที่ทำลายอารมณ์ของคน"

(นายขนมต้ม, หน้า 166)

ยาพิษ หมายถึง ยานชนิดหนึ่งเมื่อเข้าสู่ร่างกายจะเป็นอันตรายทำให้เจ็บปวด ทิการ หรือตายได้ บางอย่างเกิดจากแร่ เช่น สารหนู บางอย่างเกิดจากต้นไม้ เช่น ต้นแสลงใจ บางอย่างเกิดจากสัตว์ เช่น งู หรือหมายถึงสิ่งที่ร้ายเป็นอันตรายแก่ร่างกาย

ผู้เขียนเปรียบเทียบความอาฆาตแค้นของมนุษย์กับ "ยาพิษ" ซึ่งเป็นสิ่งเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ เพื่อแสดงว่ามีพิษภัยที่สามารถทำลายความรู้สึกนึกคิดที่ดีงามของมนุษย์ ทำให้พวกเขาไม่เป็นสุข มีแต่ความรอนใจ ความกระวนกระวายใจ

3.2.2 อุปนิสัยที่แสดงสภาพและความรู้สึกที่เป็นทุกข์ของตัวละคร ทวน คันธนู ใช้อุปนิสัยชนิดนี้เปรียบเทียบ เพื่อแสดงความทุกข์ของตัวละครที่เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ไม่รู้ว่าจะหลงดาชื้อฉันทามาทำไม เพราะอะไร แต่ก็ตั้งใจเป็นที่สุดที่ได้หลุดพ้นจากนรกจริง ๆ ของความทุกข์ทรมานคือบ้าน...บ้านที่ทับถมความยากจน

(กบฏ "หัวใจที่บาดเจ็บ", หน้า 20)

นรก หมายถึง แดนหรือภูมิที่เชื่อว่าผู้ทำบาปจะต้องไปเกิด และถูกลงโทษโดยปริยาย หมายถึงแดนที่มีแต่ความทุกข์ทรมานมาก

ผู้เขียนเปรียบเทียบสภาพ บ้าน กับ "นรก" เพื่อแสดงถึงสถานที่ที่มีแต่ความทุกข์ทรมาน ไม่น่าอยู่ เป็นสาเหตุที่ทำให้ตัวละครผู้นั้นไม่มีความสุข

ครูสุก้ออ้างี้อึ้ง เหลือบดูชนมด้มที่นอนแผ่ เป็นนกปีกหัก

(นายชนมด้ม, หน้า 426)

นกปีกหัก หมายถึง นกที่ถูกทำร้ายจนปีกหัก

ผู้เขียน เปรียบสภาพของตัวละครกับ "นกปีกหัก" เพื่อแสดงสภาพร่างกายตัวละครที่ถูกทำร้ายอย่างรุนแรงจนบาดเจ็บสาหัส

เจ้าเปลวก็ร้อนรุ่มเป็นไฟ

(นายขนมต้ม, หน้า 182)

ผู้เขียน เปรียบความกังวลใจของตัวละครกับ "ไฟ" ซึ่งเป็นสิ่งที่มี อุณหภูมิสูง เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวละครมีความกระวนกระวายใจ ร้อนใจมาก จนไม่ เป็นสุข

3.3 บุคคลิษฐาน (Personification) คือการใช้ภาษาที่ทำให้ สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์สามารถทำกริยาอาการได้เหมือนมนุษย์ บุคคลิษฐานที่คมทวน คັນธนู ใช้แสดงภาพการทำร้าย ทำลาย หรือแสดงจำนวนหรือปริมาณที่มีมากกว่าปกติ หรือแสดงการเคลื่อนที่ที่รวดเร็วในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

3.1.1 บุคคลิษฐานที่แสดงภาพการทำร้ายหรือทำลาย คมทวน คันธนู ใช้บุคคลิษฐานชนิดนี้แสดงการใช้กำลังรุนแรงเพื่อทำร้ายหรือทำลายให้เกิด ความเสียหาย หรือเจ็บปวด ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ความยากจนนี้เองที่ผลักดันให้แกต้องจมปลักอยู่ในความมืดทึบทางปัญญา

(กบฏ "ปรากฏการณ์สี่คล้า", หน้า 3)

พ่อบอกว่าเกลียดความยากจนที่บีบคั้นให้ตระกูลพ่อต้อง เป็นชาวนา เข้าที่ คนอื่นร่วมหลายสิบปี

(กบฏ "ความคิดใต้น้ำ", หน้า 36)

ลุงหวังนึก เออว่ามันช่างเหมือนกับแกที่สงบนิ่งให้โชคชะตาทำร้ายเอา ช่างเดียว

(กบฏ "เกิดจากทะเล", หน้า 65)

ก้อน ในมือของพวกเขาจะรวมพลังเป็นขุนเขาที่กระหน่ำทุบความยากจน บนพื้นโลกให้แหลกละเอียด และเคียวในมือของพวกเขาจะคมกริบจน เชือดฟันให้ ความทุกข์ยากขาดกระจุย

(กบฏ "คืนแห่งความทรงจำ", หน้า 106)

"ฉันเชื่อว่าคำสอนต่าง ๆ ที่หลงเหลือในโลกเหมือนยาเสพติด มันมีประโยชน์เพื่อบรรเทาความบาดเจ็บ แต่ถ้าเราเสพหรือมกจ่ายของมันมาก ๆ มันจะฆ่า เธออย่าง เลือดเย็น

(กฤษฎ "คืนแห่งความทรงจำ", หน้า 112)

เสียงแม่คำทอลูก เสียงคนเมาเหล้าก่นรำพันถึงชีวิต เสียงเพื่อนบ้านทะเลาะกับเพื่อนและเสียงเด็กเปล่งเสียงแหบโหยเพราะความหิวโหย เหล้านี้คือบรรยากาศแห่งความทุกข์ยากโดยแท้ นับวันทรงเล็มอันนำสะพริงกล้าวของมันพร้อมที่จะกางขยาย เพื่อจะฉีกขยู่คนยากจนทุกคนอย่าง โหดร้าย

(แสงดาวแห่งศรัทธา "เหนือกาลเวลา

และหัวใจ", หน้า 15)

เขาลึกซึ้งถึงค่ากฎหมายแรงงานดีว่า มันคือตัวหนังสือเปล่า ๆ เท่านั้นในทุกซอกทุกมุมที่กรรมกรอยู่อย่างขมขื่น มันได้กัดหัวพวกเขาไว้

(แสงดาวแห่งศรัทธา "เหนือกาลเวลา

และหัวใจ", หน้า 22)

เขากำสั้งใช้ความคิดอย่างหนักถึงสภาวะการณ์อันนำสะพริงกล้าวที่บีบรัด เขา

(แสงดาวแห่งศรัทธา "ก่อนจะถึงจุดขवाल", หน้า 40)

หนึ่งในกระดอม 5-6 หลังจากนั้นเป็นที่อยู่-กิน-นอนของหญิงชราและเด็กหญิงสองชีวิตซึ่งถูกความโหดเหี้ยมต่าง ๆ กระหน้าคืออย่างไม่ยั้ง

(สำนักขบถ "บางตอนของบทเพลง", หน้า 30)

หยาดน้ำตาได้ดิ่งหญิงใบ้ให้จมดิ่งลึกลงสู่ห้วงแหวแห่งความระทมมากขึ้นทุกวัน

(สำนักขบถ "ในอุ้งหัตถ์ของพระเจ้า", หน้า 72)

ความหดหู่-เศร้าหมองอันลึกล้ำนี้ทำให้เสียงนกสามารถหัวเราะเยาะผมได้ในตอนเช้าตรู่ แม้แต่ดวงดาวก็เปล่งประกายเย้ยหยันในยามค่ำคืน

(คนตกงาน "เรื่องของคนตกงานกับความ

ว่างเปล่า", หน้า 71)

ไกลลิมคือหมู่บ้านจัดสรรที่ยังสร้างไม่เสร็จ กำลังอ้าปากไล่กลืนกิน
ที่เข้ามาเรื่อย ๆ

(คนตกงาน "วันฝนตก", หน้า 33)

เขาคงเหมือนคางคกเคราะห์ร้ายตัวนั้นที่ถูกกรรมสุ่มชีวิตถกกัดและอ้าปาก
กลืนกินไว้แน่น

(คนตกงาน "วันฝนตก", หน้า 37)

3.3.2 บุคลิกพื้นฐานที่แสดงภาพการเคลื่อนที่ที่รวดเร็วหรือปริมาณ
ที่มากกว่าปกติ คมทวน คันธนู ใช้ภาพพจน์บุคลิกพื้นฐานเพื่อให้เกิดภาพการเคลื่อนที่ที่
รวดเร็วหรือแสดงปริมาณที่มากกว่าปกติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

เมฆสีดำทะมึนวิ่งไล่กัน เป็นกลุ่มจับ เต็มท่วง เวทาคความมืดดำรมบึกในซัยชนะ
พัน เอาน้ำฝนตกลงมาระลอกแล้วระลอกเล่า

(คนตกงาน "เหยื่อ", หน้า 24)

ความเจ็บบู้ใจมเข้ามาอย่างรวดเร็ว

(คนตกงาน "วันฝนตก", หน้า 34)

จากข้อมูลการใช้บุคลิกพื้นฐานที่ผู้วิจัยรวบรวมมาวิเคราะห์ข้างต้น คำกริยา
บางส่วนจะมีความหมายที่แสดงการใช้กำลังรุนแรง เช่น บีบคั้น บีบรัด ผลักดัน
กระหน่ำพู่บ เขือดพัน บดขยี้ ชำ ฉีกขยี้ม กัด กระชาก ตะครุบ กระหน่ำตี
ซึ่งเป็นกริยาแสดงการทำร้ายหรือทำลายผู้หนึ่งผู้ใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เกิดความทุกข์
ความเดือดร้อน ความเจ็บปวด ความเสียหาย บางส่วนเป็นกริยาที่มีความหมาย
ที่แสดงการเคลื่อนที่ที่รวดเร็ว เช่น วิ่ง พริ่งพริ้ว พัน จู่โจม บางส่วนเป็นคำกริยา
ที่แสดงปริมาณที่มากกว่าปกติ เช่น พริ่งพริ้ว พัน ผู้วิจัยจึงจัดว่าบุคลิกพื้นฐานที่
คมทวน คันธนู ใช้เป็นภาพพจน์ที่ให้ภาพและแสดงความรู้สึกที่รุนแรงประเภทหนึ่ง

ข้อมูลการใช้ภาพพจน์ของคมทวน คันธนู ที่ผู้วิจัยรวบรวมมาวิเคราะห์ว่า
แสดงภาพและความรู้สึกรุนแรงอย่างไรบ้างข้างต้นนั้นมีทั้งอุปมา อุปลักษณ์ บุคลิกพื้นฐาน

ซึ่งผู้เขียน ใช้ภาพพจน์ทั้งสามประเภทนี้ แสดงภาพความดูร้าย นำเกลียดน่ากลัว การทำร้ายหรือทำลาย การเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่ที่รวดเร็ว จำนวนหรือปริมาณ ที่มากกว่าปกติหรือความรู้สึกที่เป็นทุกข์อย่างยิ่งของตัวละคร โดยผู้เขียนจะเปรียบ กับสัตว์ที่มีลักษณะดูร้าย มีพิษ มีลักษณะที่น่าเกลียดน่ากลัวบ้าง เปรียบกับสภาพ ธรรมชาติที่เกิดขึ้นรุนแรงเหนือความเป็นจริงบ้าง เปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้นอย่างรุนแรงบ้าง เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงถือว่าข้อมูลการใช้ภาพพจน์ที่ผู้วิจัย ยกตัวอย่างมาวิเคราะห์นี้ เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คมทวน คันธนู มีลีลา การใช้ภาษาที่ไพเราะ และแสดงความรู้สึกรุนแรง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย